

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ABONAMENTUL:

Pe un an: 25 lei
Cont nr. 45.10.4.09.2

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,
Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresându-se
la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă,
P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București,
str. 13 Decembrie nr. 3.

Credința noastră

65. Biserica Ortodoxă Română (III)

În secolele XVI și XVII viața bisericească își continuă existența în Moldova, bîntuită de frămîntări și lupte neconținute pentru domnie. Vom aminti figura luminoasă a mitropolitului Grigorie Roșca, cel care adaugă un pridvor Mănăstirii Voroneț și o zugrăvește pe dinafară în 1547. Picturile de la Voroneț rămîn între cele mai interesante din întreaga Ortodoxie, făcînd din Voroneț o valoare inestimabilă.

Altă figură luminoasă pe scaunul Mitropoliei Moldovei în prima jumătate a secolului al XVII-lea a fost Anastasie Crimca, ctitorul Mănăstirii Dragomirna. Această mănăstire este deosebită de celelalte mănăstiri din Moldova prin înălțimea ei neobișnuită și prin împodobirea turlei cu ornamente săpate în piatră. Anastasie Crimca a întemeiat un spital la Suceava și o bolniță la Mănăstirea Dragomirna, a fost un mare artist și un mare miniaturist în arta bisericească. A scris un Tetraevanghel în limba slavonă și un Apostol care se găsește azi la Viena. Pe acest Apostol și-a scris testamentul prin care arunca anatema asupra celui ce va închina Mănăstirea Dragomirna locurilor sfinte din Ierusalim sau Athos, cum era obiceiul vremii.

În această perioadă s-au zidit mai multe mănăstiri și biserici, din care vom aminti doar cîteva: Probota, catedrala episcopală din Roman, biserica Mănăstirii Moldovița de către Petru Rareș, Mănăstirea Slatina a lui Alexandru Lăpușneanu; Mănăstirea Sucevița — ctitoria Movileștilor — iar în secolul XVII Dragomirna și Secu. În arta bisericească elementul preponderent este pictura exterioară a mănăstirilor Voroneț, Humor, Moldovița, Sucevița și Arbore. Un avînt deosebit îl ia sculptura în piatră și lemn, broderia, arta miniaturii, lucrul metalelor prețioase.

În Transilvania în secolul XVI este atestată documentar episcopia Vadului, despre care unii istorici cred că a fost întemeiată de Ștefan cel Mare, stăpînul Ciceului și Cetății de Baltă. Aceste cetăți au rămas multă vreme sub stăpînirea domnilor Moldovei, împreună cu Bistrița, Rodna și Ungurașul, cucerite de Petru Rareș în 1529.

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea sediul Mitropoliei Transilvaniei s-a mutat de la Feleac la Geoagiu (jud. Alba). Primul mitropolit aici a fost Hristofor (1557), care urma să se bucure de toate drepturile pe care le avea această „episcopie” „din vechime”, ceea ce dovedește că ea exista mai de mult. Din a doua jumătate a secolului XVI sediul Mitropoliei ortodoxe române s-a stabilit la Bălgrad (Alba Iulia) cu Eftimie, Hristofor și Ghenadie. În anul 1597 cînd Mihai Viteazul a vizitat pe principele Transilvaniei la Alba Iulia, acesta i-a îngăduit să zidească o biserică mitropolitană, ca reședință potrivită mitropolitului Ioan de la Prislop. Biserica aceasta și reședința au fost dăruite mai tîrziu de stăpînirea austriacă.

Biserica Ortodoxă Română transilvăneană și-a desfășurat activitatea ajutată de domnii Țării Românești și ai Moldovei.

La începutul secolului XVI, sub domnia lui Radu cel Mare, ia ființă în Țara Românească prima tipografie cu litere cirilice prin călugărul Macarie. Acesta tipărește trei cărți în limba slavonă: Liturghierul, Octoiul și Tetraevanghelul (1508—1512). Activitatea tipografiei a încetat după această dată și s-a reluat abia după 33 ani de către Dimitrie Liubavici. Acesta a tipărit un Molitvelnic, o Pravilă, un Praxiu (Apostol). Din acest Apostol s-a tipărit o ediție și pentru Mol-

dova, dovedind prin aceasta conștiința unității de neam.

În Transilvania a existat încă de la începutul sec. XVI o tipografie cu litere cirilice condusă de Filip Moldoveanu în Sibiu. Acest meșter tipograf este primul care tipărește cărți în limba română: un Catehism în 1544 în românește, un Tetraevanghel în slavonește, terminat în 1546, și un Tetraevanghel slavo-român, păstrat numai fragmentar, fără să se cunoască anul tipăririi. Aceasta este prima tipăritură bilingvă necesară pentru cunoașterea textului Sfintei Scripturi de către credincioșii ortodocși români. Cu Filip Moldoveanu încep tipăriturile în limba română. El este primul tipograf român cunoscut și unul dintre primii diplomați români din Transilvania.

În Moldova a fost înființată prima tipografie de către mitropolitul Varlaam, mare cărturar al timpului său, sprijinit de Vasile Lupu. Tipografia a fost așezată la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași și condusă de tipograful Sofronie Poceașchi, trimis de Petru Movilă, mitropolitul Kievului, român de origine din familia domnitoare a Movileștilor.

Urmașul lui Dimitrie Liubavici în Țara Românească a fost Diaconul Coresi, originar din Țirgoviste. Acesta tipărește prima carte la Brașov: un Octoih slavon în 1556. Cartea are pe frontispiciu stema Țării Românești și amintește de Alexandru Lăpușneanu, Domnul Moldovei, Pătrașcu cel Bun al Țării Românești și Sigismund Zapolya, principele Transilvaniei. Ea dovedește unitatea de neam și credință a românilor din cele trei țări surori. Coresi s-a întors la Țirgoviste unde a tipărit un Triod-Penticostar în 1557—1558 și a revenit la Brașov unde a rămas definitiv. În Transilvania circulau de mai multă vreme în manuscris traduceri în românește ale unor cărți bisericești: Codicele Voronețean, Psaltirea Șcheiană, Psaltirea Voronețeană și Psaltirea Hurmuzachi, care se consideră că au apărut în Maramureș. Prima carte tipărită după stabilirea definitivă a lui Coresi la Brașov se intitula: „Întrebare creștinească”, apărută în 1559. Ea a fost tipărită cu aprobarea principelui Transilvaniei și a episcopului Sava al Geoagiului și era închinată mitropolitului Efrem al Ungro-Vlahiei. Coresi a tipărit mai multe cărți în limba română: Tetraevanghel, Apostol, o Pravilă a Sfinților Părinți, Tîlcul Evangheliilor. În slavonă a tipărit un Tetraevanghel, un Sbornic, Octoih, o Psaltire etc. Ultima și cea mai de seamă carte tipărită de Coresi este Evanghelia cu învățătură sau Cazania, apărută în 1581. Ea e o traducere de pe un text slavon a omiliilor grecești, scrise de patriarhul ecumenic Ioan Calea (1334—1347). Cartea a fost găsită de Coresi la mitropolitul Serafim al Ungro-Vlahiei și s-a tipărit cu aprobarea mitropolitului Ghenadie al Transilvaniei. Se simțea nevoia unei asemenea cărți pentru preoții ortodocși români. Tipăriturile lui Coresi au o foarte mare importanță pentru că au contribuit la formarea unei limbi unitare. El a corectat și îndreptat vechile traduceri, înlăturînd arhaismele. Astfel limba română s-a impus prin tipăriturile lui Coresi ca limbă unitară pentru toți românii. Aceste tipărituri au avut o largă circulație, contribuind la unitatea limbii române în Biserică. Datorită tipăriturilor lui s-a răspîndit scrisul românesc, știința de carte în românește. A început să fie înlocuită treptat limba slavonă din Biserică și din cancelariile domnești. Pe de altă parte, cărțile tipărite de

(Continuare în pag. a 3-a)

Pîine pentru suflet

LEGĂMÎNT

„...Voiesc a lucra numai pentru mîntuirea sufletească a turmei duhovnicești, încredințată mie. Voi îndrepta viața mea după învățăturile sfinte ale Evangheliei, ale Sfinților Apostoli, ale canoanelor și ale învățăturilor Sfinților Părinți ai Bisericii Ortodoxe. Nu voi uita niciodată cuvintele Sfîntului Apostol Pavel, care cere preotului să fie „fără prihană, bărbat al unei femei, treaz, întreg la minte, cucernic, iubitor de străini, învățător, nebețiv, negrabnic a bate, neagonisitor de cîștig urît, ci blînd, nesfădnic, neiuibitor de argint, bine chivernisindu-și casa sa, prunci avînd ascultători, cu toată cucernicia” (I Timotei 3, 1—4).

Și iarăși mărturisesc: „Descoperind și cunoscînd în mine însușirile care după învățătura Sfîntului Apostol Pavel se cer de la un slujitor al Bisericii Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, fac făgăduința sărbătorească, că de la acelea nîcînd nu mă voi abate, ci mai vîrtos voi năzui a le cultiva și a le desăvîrși în mine, făcîndu-mă pildă credincioșilor cu cuvîntul, cu viața, cu dragostea, cu credința și cu curățenia vieții trupesti și sufletești, mă voi arăta prin faptă totdeauna vrednic de misiunea preotească. Toate acestea strîns a le păzi și a le urma mă oblig, prin cuvîntul meu bine gîndit și cîntărit... Îndeosebi făgăduiesc că voi purta cu cînstă și demnitate haina preotească, prescrisă de autoritatea bisericească. Făgăduiesc, mai departe, că voi păstori pe credincioșii mei cu blîndețe, și cu răbdare, că voi săvîrși cu evlavie sfintele slujbe în biserică, nu voi înceta a vesti credincioșilor mei cu cuvîntul și cu fapta lumina cunoștinței de Dumnezeu, arătîndu-le calea care duce la fericirea vremelnică și veșnică...”

Ne oprim aici cu legămîntul și mărturisirea pe care am făcut-o atunci cînd am fost hirotoniți ca preoți. Îți mai aduci aminte, frate preot, de acest moment din viața ta? Cîți ani au trecut de atunci? Zece, cincisprezece sau mai mulți! Îți aduci aminte fiorul sfînt cu care le-ai rostit? Îți amintești că atunci s-a aprins în suflet o flacără și că ai făgăduit să nu o lași să se stingă? Îți aduci aminte ce mi-ai spus: „Azi este ziua convertirii mele”.

Acum, după atîția ani, este vremea să ne întrebăm: Cum ne-am ținut acest legămînt? Ce am împlinit din acest program, din acest dumnezeiesc statut al misiunii noastre preotești? De cîte ori l-am recitat? De cîte ori am examinat și am făcut bilanțul; cît am împlinit din el și ce a rămas neîmplinit? De cîte ori am confruntat mărturisirea noastră cu viața noastră? De cîte ori am privit la luminile pe care le aruncă asupra datoriei noastre de păstori sufletești, a datoriei noastre de mesageri ai Evangheliei lui Hristos?

Am meditat noi oare îndeajuns asupra conținutului acestui legămînt, asupra însemnătății și necesității lui, asupra valorii lui pentru viața noastră personală și pentru viața credincioșilor noștri?

Poate nu ne-am dat și nu ne dăm seama cît de realist este acest program de activitate preotească, cît de folositor este îmbunătățirii condiției morale a credincioșilor noștri.

Ai băgat de seamă cît de cuprinzătoare este această „magna carta” a activității unui preot! Cît de mult este legat idealul de realitate, cuvîntul de faptă, sufletul de trup, vocația mîntuirii vremelnice, de cea a mîntuirii veșnice?

După ani și ani de la rostirea lui în fața altarului, ne-am putut convinge de importanța propovăduirii prin fapte, despre puterea convertitoare

(Continuare în pag. a 2-a)

Limba vechilor cazanii...

Începuturile limbii române la strămoșii noștri geto-daco-carpi stau în strînsă legătură cu romanizarea lor, care s-a încheiat pînă în sec. VII. Dar Sf. Apostol Pavel precizase de la început, că în Biserica sînt unii „care vorbesc în limbi” (I Cor. 12, 30), spre a vesti Sf. Evanghelie, că cel ce grăiește în limbi pe sine se zidește (I Cor. 14, 4) și amintea de cel ce grăiește în limbi, dacă tîlmăcește, pentru ca Biserica să ia zidire (v. 5). Apoi încheia cu afirmația: „Dacă nu cunosc înțelesul graiului, voi fi un străin pentru cel ce vorbește și cel ce vorbește va fi un străin pentru mine” (v. 11), și mai ales: „În biserică voiesc să grăiesc mai bine cinci cuvinte cu înțeles, decît zece mii de cuvinte în limbi” (v. 19). Pe această afirmație se baza apoi traducerea de timpuriu a Sf. Scripturi în limbi populare-naționale, spre a fi înțeleasă.

Nici strămoșii noștri români nu au făcut altfel, așa că au început și ei să grăiască în Biserica „pre limba lor”, fapt dovedit de argumentul filologic creștin românesc. Chiar dacă spre sfîrșitul sec. XI, arhiepiscopul Teofilact al Ohridei impusese „valahilor” limba slavonă-cirilică bisericească, ei totuși o foloseau în continuare. Astfel se va fi vorbit și vestit româneste pe lângă biserica de la mănăstirea Sf. Ioan de la Murașana (Morisena) din sec. XI; apoi în cadrul „Mitropoliei Celținiei și Gorjului”, de la Mare peste Carpați spre podișul Transilvaniei, care o fost urmată de „Mitropolia Vicinei”, în cursul sec. XI—XIV; în biserica Sf. Nicolae de la Șcheii Brașovului, în bisericile de la Densuș, Prislop, Strei și Sîntămăria Orlea din țara Hațegului, la mănăstirea Sf. Mihail din Peri Maramureșului, la biserica Sf. Nicoră-vechi din Argeș, la biserica Bogdana din Rădăuți, la mănăstirile Moldoviței și Neamțului și în altele, toate cu origine din sec. XIII—XIV, chiar dacă la început erau numai din lemn. Textele erau copiate de dieci pricepuți, dar și mai puțin versați, și astfel se explică uneori deosebirea între pronunțarea românească față de grafica scrisului.

De aceea filologul creștin sîrbo-bulgar Constantin Kostenetki menționa în lucrarea sa „Cuvînt despre litere”, din 1420—1426, că la „valahi” există litere cirilice speciale pentru limba lor. Astfel era numai firesc, ca la acest „impuls autohton”, mitropolitul Teoctist al Moldovei să oficializeze, pe la 1453, pentru Biserica cirilica românească, înțeleasă în toate locurile locuite de români, cum se exprima cărturarul Dimitrie Cantemir în „Descrierea Moldovei” alcătuită în 1716 pentru Academia de științe de la Berlin, la care ajunsese membru cu puțin înainte. În consecință textele bisericești în cirilica românească se traduceau și se copiau de acum înainte tot mai frecvent, atît cu privire la texte biblice, cît și la vestirea cuvîntului, a învățaturii, prin cazanii variate.

Astfel constată cercetătorii M. Teodorescu și I. Gheție, în lucrarea: „Manuscrisul de la Ieud”, Edit. Academiei, București, 1977, orientată după Manuscrisul Academiei R.S.R., nr. 5032, donat de Andrei Bîrseanu, că el cuprinde mai multe texte slavone și românești, presupuse pentru sec. XVI, între care și „Învățătura-cazanie despre Sf. Împărtășanie” (p. 166—170). Ea avea titlul slavon, dar conținutul este în limba română. Desprindem din el următoarele texte, care cuprind și rotacisme, adică înlocuirea lui „n” între două vocale cu litera „r”. Iată: „Veriți frați, veriți părinți, de toată vrîsta... de ascultați toți carii vor priimească și să ia sfînta cumerecătura, care au zis domnul nostru Iisus Hristos... Preuții carii slujesc înaintea sfîntei beserici... Derept ace, frați întîi să lepădam de la noi toate rautățile... și nime să nu fie în două laturi gîndind ca Iuda..., să nu ne apropiem ca la un lucru prost, nepocaiți sau neispițiți de credință, sau învrăjbiți fiind, ce așa să apropiati cu mare credință și luminați în curăție și dragoste...” și urmează explicarea mai amănunțită că cei care totuși se vor apropia fără credință, vor ajunge la judecata finală.

Analizînd acest text, cercetătorul D. Șerbu a precizat în articolele sale analitice din rev. „Tribuna” din 24 februarie și 3 martie 1977, că: textul este foarte vechi, mult mai vechi decît cel din scrisoarea lui Neacșu din 1521, și aceasta cu atît mai mult, că el poartă chiar datarea precisă de „văleat 6900”, ceea ce corespunde cu anul 1391/2. Astfel acest text se prezintă ca cel mai vechi păstrat în manuscris și într-un codex relativ mai nou față de el, în limba populară „rotacizantă” din nordul țării (Maramureș—Moldova) și din el se desprinde o limbă românească frumoasă și vie, plină de îndemn. Astfel el adevărește că și în

Biserica românilor se vorbea și se sluzea în limba poporului, pe lângă limba slavonă oficială, în stat.

Această conștiință și această practică a stat la baza permanentei convingeri că toți românii de pretutindeni, care vorbesc această limbă populară, constituie o singură națiune, un singur popor și prin urmare trebuie să trăiască într-un singur stat propriu.

Acest principiu definea idealul unității românești realizat vremelnic de marele Mihai Viteazul împlinit pentru totdeauna în 1918.

Prof. M. Șesan

— Dacă plăcerea te împiedică de la munca ta, renunță la plăcere.

— Plăcerea de a face bine este singura care nu se uzează.

— Trupul, sluga sufletului.

— Cine își hrănește trupul prea mult, își hrănește sufletul prea puțin.

— Să nu dorești ce nu poți obține.

Grădina Ghețimani

Cînd vorbim de Ghețimani, gîndul ne duce la petrecerea Mîntuitorului în această grădină, la rugăciunea specială pe care El a rostit-o aici la ceasurile petrecute în această grădină împreună cu Apostolii în preajma răstignirii Sale.

Ghețimani este numele unei grădini alungită pe-o coastă de pe Muntele Măslinilor, față în față cu Ierusalimul. O vale dulce, valea Chidron, desparte grădina memorabilă de cetatea sfîntă. Numele Ghețimani înseamnă teasc pentru stors măslinile în vederea obținerii untdelemnului. Cultura de măslini era totdeauna abundentă aici și nu lipseau nici uneltele necesare gospodăriei.

Azi măslinii s-au rărit iar cei existenți sînt bătrîni, groși și scorburoși. Se pare că au o vechime impresionantă. Localnicii afirmă că unii măslini ar fi chiar de pe vremea Mîntuitorului.

Iisus-Domnul nostru a intrat de multe ori în grădina Ghețimani. Era un loc preferat pentru reculegerea Sa sufletească. Probabil Grădina Ghețimani era proprietatea unui intim, apropiat sau prieten al lui Iisus. Poate a unui ucenic. Numai așa se explică faptul că deși grădina era în preajma Ierusalimului, lumea largă n-avea acces acolo cîtă vreme Iisus găsea acolo singurătatea și calmul necesar sufletului Său încercat. Aici venea Iisus împreună cu ucenicii Săi, din Ierusalim, unde, îngenunchind, se ruga (Matei 26, 37; Luca 22, 39; Ioan 18, 2).

Înainte de ceasul cel mare El se roagă să fie întărit, ca să-l poată suporta: „Părinte, treacă paharul acesta de la mine”.

Pentru pregătirea Sa sufletească, Iisus nu a ales întîmplător Grădina Ghețimani. Grădina cu flori este o sursă de îmbogățire a puterilor sufletești. Recunoaștem chiar și într-o floriceică măreția operei lui Dumnezeu. Din orice firicel de iarbă se desprinde un sens religios. Nu anticipase oare această realitate Psalmistul cînd a scris: „Domnul împărătește, toate întru frumusețe le-a îmbrăcat”. Dumnezeu a sădit o grădină pe seama omului, Grădina Edenului în care a făcut „să răsară tot felul de pomi frumoși la vedere” (Gen. 2, 8). Cuvîntul original (gan) grădină, (Gen. 2, 8) îl redau traduceri la Biblie cu paradis, rai, ceea ce prin extensiune înseamnă un loc plăcut, încîntător, un loc minunat.

Profetul Isaia (58, 11) vorbește despre „o grădină adăpată”. Grădina este aici imaginea omului de omenie, îmbelșugat în calități, plăcut la vedere și deschis la inimă. La Osea (14, 6) omul de omenie „va înflori ca un crin”.

Legea de fier a frumuseții naturale stăruie peste tot, dar mai ales în Grădina Ghețimani, în mijlocul unui peisaj de flori, în zîmbetul de lumină al lunii sau al unui răsărit de soare, într-un cadru în care toate respiră a măreție. Aici fiecare firicel de iarbă, crinul cel ca albul imaculat al soarelui sau farmecul unui trandafir poartă cu pietate amintirea lui Iisus. Evangheliile spun doar că Mîntuitorul, încîntat de atmosfera de aici, stăruia în rugăciune ore întregi (Luca 6, 12).

Iisus voia să ne lase învățătura că omul are nevoie de puritate care să-i stăpînească viața.

Azi Grădina Ghețimani e închisă de jur-împrejur cu gard. Printre măslinii care mai trăiesc,

LEGĂMÎNT

(Urmare din pag. 1)

a pildei, despre adevărul că este mai bine să nu propovăduiești, dacă nu poți propovădui prin fapte bune, prin dragoste, prin milostenie, prin înțelegere și iubire de oameni. Este mai bine să nu-i chemăm pe credincioși la mîntuire, dacă îi izgonim de la aceasta prin faptele noastre.

Este drept că ne așteaptă credincioșii să le vestim de pe buzele noastre Cuvîntul lui Dumnezeu, sînt dornici să se adape din apa Lui vie. Dar ei doresc și mai mult, să ne vadă mărturisitori prin viață ai cuvîntului dumnezeiesc. „Nimeni nu poate fi vorbitor bun, dacă nu va fi om îmbunătățit”, ziceau cei vechi. Iar Iisus Hristos, Marele Arhiereu, ne-a spus: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît văzînd faptele voastre cele bune să mărească pe Tatăl vostru cel din ceruri” (Matei 5, 16). Tot în Scriptură citim că înainte de a încerca să scoți paiul din ochiul altuia, să scoatem bîrna din ochiul nostru. Propovăduirea nu se face prin judecarea și osîndirea credincioșilor care vin la biserică. Care părinte își crește copiii numai certîndu-i?

Se cuvine să ne aducem aminte de cuvintele Sfîntului Apostol Pavel către ucenicul său Tit: „Întru toate arată-te pe tine pildă de fapte bune, dovedind în învățătura neschimbare, cuviință, cuvînt sănătos și fără prihană...” (Tit 2, 7—8).

Iată ce spune despre pildă și bună-cuviință Sf. Ioan Gură de Aur: „Fii pildă credincioșilor tăi, cu cuvîntul, cu viața, cu dragostea, cu credința, cu curăția, dîndu-te pildă tuturor spre fapte bune, adică însuși să fii cel dintîi chip al vieții, ca o lege însuflețită, ca o pravilă și rînduială a vieții celei bune”.

Bună-cuviință este haina cu care trebuie să-și îmbrace preotul viața în fiecare zi. Bună-cuviință față de locașul cel sfînt, bună-cuviință față de el însuși, bună-cuviință față de toți oamenii. În pastorație nu se poate face nimic ostentativ, fiindcă nimeni nu poate fi mîntuit cu sila și cu amenințarea. Comuniunea cu oamenii cere dragoste și respect față de om. Acesta este cimentul care leagă pe oameni întreolaltă.

„Păstor adevărat, zice Sf. Ioan Scărarul, este acela care poate și caută să îndrepte prin nerăutate și cît mai multă sîrguință, stăruință, credință și rugăciune oile cele cuvîntătoare pierdute. În această situație, ca un doctor duhovnicesc trebuie să aibă trupul, dar mai ales sufletul slobod de orice patimă și neputință, ca să nu ceară de la alții nici un fel de doctorie și nici să-i reproșeze cineva „doctore vindecă-te pe tine însuși”.

Adevăratul preot nu se va îngriji numai de binele și prosperitatea sa personală, ci va căuta să devină un izvor și un far pentru binele și fericirea vremelnică și veșnică a credincioșilor în mijlocul cărora trăiește.

Se cuvine, drept aceea, să luăm aminte la legămîntul și mărturisirea pe care am făcut-o cînd am pornit pe drumul preoției, să avem mereu înainte programul cuprinzător pe care-l exprimăm și să ne străduim să împlinim cu toată inima și cu dragoste de Dumnezeu și de oameni.

Părintele VASILE

unul are o circumferință impunătoare. Spațiul dintre măslini este împînzit cu cactuși, leandri, nard, isop, mirt, aloie, trandafiri, crini, mac și alte flori, caracteristice zonei tropicale.

Locurile din grădina unde poposea Iisus sînt marcate cu altare. Se impune atenției biserica numită „Basilica din Ghețimani”, prin proporțiile și arhitectura ei.

Aici se află și grota agoniei, locul unde s-a rugat Iisus înainte de marile dureri ale patimilor Sale. Popasul este marcat cu un altar. Locul trădării lui Iuda îi indică un stîlp comemorativ. Tot așa este marcată stîncă pe care șezînd Apostolii Petru, Iacob și Ioan au adormit, așteptîndu-l pe Iisus.

În cursul veacurilor stăpînii grădinii s-au schimbat, măslinii ei s-au împuținat, florile s-au priment, dar adevărul dumnezeiesc care s-a rostit aici rămîne înscris în istoria Bisericii. El ne va ajuta să înțelegem că menirea noastră în lume este să priveghem și să nu dormim, să fim mereu treji, mereu atenți la îndatoririle pe care le avem ca oameni, ca cetățeni ai țării, ca urmași ai Mîntuitorului Iisus Hristos, ca creștini.

Acestea și alte asemenea gînduri ni le aduce în atenție Grădina Ghețimani, cu deosebire acum în postul Sf. Paști în care ne aflăm.

N. Neaga

Sărbătorirea patronilor Institutului Teologic Universitar din Sibiu

După cum se știe, Sf. Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan, sărbătoriți de Biserica noastră în 30 ianuarie, sînt patronii școlilor teologice ale Bisericii noastre Ortodoxe Române, cu care prilej la

Aspect de la sărbătorirea Sf. Trei Ierarhi la Inst. Teol. Univ. din Sibiu. Masa prezidiului

toate aceste școli organizîndu-se festivități deosebite.

La Institutul Teologic Universitar din Sibiu evenimentul a fost cinstit de participarea Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, P. S. Episcopi Emilian al Alba Iuliei și Vasile al Oradiei și a P. S. arhieru-vicar Gherasim Hunedoreanul, ca reprezentant al P. S. Episcop Visarion al Aradului.

Sărbătorirea a început cu Sf. Liturghie arhierască, săvîrșită în catedrala mitropolitană din Sibiu de către P. S. Episcopi Emilian și Vasile și P. S. arhieru-vicar Gherasim, înconjuțați de un sobor de preoți și diaconi.

La priceastă a predicat P. C. prof. T. Bodogae. La sfîrșitul Sf. Liturghii, P. S. Vasile al Oradiei a citit o rugăciune de mulțumire lui Dumnezeu, pentru binefacerile revărsate asupra studenților și profesorilor Institutului Teologic Universitar din Sibiu, asupra întregii noastre țări.

După otpust, un cald cuvînt de învățătură a rostit P. S. Episcop Emilian al Alba Iuliei, care a vorbit despre Sf. Trei Ierarhi ca modele superioare de viață pentru preoți și credincioși, prăznuirea lor constituind prilej potrivit de a ne aminti și de marii ierarhi de altă dată ai Transilvaniei, cu scaunele la Vad, Feleac, Alba Iulia, Sibiu etc.

Programul a continuat în aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu, fiind deschis de P. C. rector Gr. Marcu, care, între altele, a salutat prezența la această sărbătoare a Institutului a celor patru Ierarhi din Mitropoliile Ardealului și Banatului, precum și a prof. Hermann Binder, decanul Inst. Teol. Univ. Protestant unic, secția Sibiu.

O bogată conferință a susținut P. C. prof. M. Păcurariu, în care a insistat cu deosebire asupra legăturilor multiple, începînd cu martiriul Sf. Sava, pe care Sf. Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan le-au avut cu plaiurile noastre străbune, subliniind totodată cinstirea de care ei se bucură în sînul Bisericii Ortodoxe Române. Este demn de reținut, între altele, că Liturghierul, operă a Sf. Vasile și Sf. Ioan Gură de Aur, este una din primele cărți tipărite în limba română, că această carte a ajuns la a 64-a ediție, că Sf. Vasile a pătruns în colindele noastre, iar la Episcopia Romanului se păstrează un felon despre care se crede că a aparținut Sf. Ioan Gură de Aur.

Programul a cuprins de asemenea compoziții corale, bisericești, și patriotice, executate de corul studenților teologi, sub conducerea P. C. prof. I. Popescu, recitări de versuri originale închinare Sf. Trei Ierarhi, aparținînd studenților I. Petraș, anul IV, și N. Feier, anul II etc.

În partea finală a programului a vorbit P. S. Episcop Vasile al Oradiei, care a asemănat pe Sf. Trei Ierarhi cu niște munți înalți, scăldați în soare, ce revarșă din albul lor imaculat adieri întremă-

toare și lumină călăuzitoare în lucrarea și viața noastră de fiecare zi, tot lăsamîntul lor fiind de o permanentă actualitate, atît pe plan duhovnicesc cît și gospodăresc.

P. S. Sa a adresat studenților teologi îndemnuri de a fi spornici în muncă, în credință, în dragoste de Dumnezeu și de oameni.

În încheiere a vorbit Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, care, plecînd de la cuvintele Mîntuitorului: „Eu sînt lumina lumii”, arată cum această lumină s-a răsfrînt în viața Sf. Apostoli, în viața creștinilor buni de totdeauna, lumină de care trebuie să ne pătrundem și noi, studenții teologi, clerul și credincioșii de astăzi.

Urmînd pilda Sf. Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan, „ierarhi, preoți și credincioși sîntem chemați să întrupăm lumina lui Hristos, pentru ca prin noi această lumină să lumineze și să încălzească”.

Adresînd cuvenite îndemnuri studenților teologi, Î. P. S. Sa mulțumește corpului profesoral pentru munca depusă în formarea viitorilor noștri preoți, ca și Ierarhilor care au cinstit cu prezența lor acest praznic, precum și pentru slujba săvîrșită și cuvîntările rostite.

Aspect de la sărbătorirea Sf. Trei Ierarhi la Inst. Teol. Univ. din Sibiu. Corul studenților teologi

Î. P. S. Sa a omagiat totodată conducerea noastră de stat, în frunte cu Președintele Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu;

și Sf. Sinod al Bisericii noastre, în frunte cu P. F. Patriarh Iustin.

Programul s-a încheiat cu intonarea Imnului de Stat al Republicii Socialiste România. P.

Decalogul

Porunca a doua

Porunca a doua a Decalogului glăsuiește precum urmează: „Să nu-ți faci chip cioplit, nici asemenea vreunui lucru din cîte sînt în cer sus și din cîte sînt pe pămînt jos, din cîte sînt în ape, sub pămînt. Să nu te închini acelora și să nu le slujești lor” (Ieșire 20, 4—5).

Dacă prima poruncă interzice în general închinarea la idoli, cea de-a doua formulă mai pe larg și mai concret cuprinde interzicerea idolatriei. Anume, porunca a doua cere credincioșilor să nu se închine ca lui Dumnezeu nici unui chip cioplit și nici unei închipuiri asemănătoare vreunei făpturi din cerul material, de pe pămînt, din ape.

Repetarea interdicției de a se închina idolilor a fost determinată, între altele, de primejdia mare careia erau expuși evreii de pe vremea lui Moise, de a se realipi de idolatria practică cu înverșunare de către popoarele cu care ei veneau în contact (egipteni, canaanei, fenicieni, asirieni, babiloneni etc.).

Prin repetare, interdicția capătă un accent în plus, mai energic, mai răscolitor, mai capabil să frîneze pornirea destinatarilor spre idolatrie și să-i mențină pe calea credinței monoteiste. Desigur idolatria practică pe vremea proorocului Moise nu mai există azi. Adică nu mai există în formele de atunci. Din nefericire ea continuă să ființeze cu tulburătoare vitalitate — deși ca element de scandală în viața unora dintre credincioșii noștri. Banii, avuția, plăcerile nepermise, slava deșartă, sînt numai cîteva din idoli cărora unii dintre noi le închină puterile lor, împingînd astfel pe plan secundar cinstirea cuvenită adevăratului Dumnezeu. Scriptura sfîntă nu conține întru a denunța, ca pe o mare primejdie pentru credincioși, înlocuirea Dumnezeului celui adevărat cu idolul lăcomiei (Colos. 3, 6), al pîntecelui (Rom. 16, 18; Filip. 3, 19); al iubirii de argint etc.

Se cuvine să luăm aminte că porunca a doua oprește cinstirea idolilor, nu și a icoanelor.

Există mari deosebiri între idol și icoană. Le arătăm pe scurt.

Idolii n-au nici o legătură cu puterea dumnezeiască ce li se atribuie. Puterea idolilor e numai în închipuirea închinătorilor lor, nu în idoli înșiși. Pe bună dreptate spune Sf. Ap. Pavel: „Idolul nu este nimic” (I Cor. 8, 4). Icoanele însă ne înfățișează ființe reale care au putere dumnezeiească.

(Continuare în pag. 4)

65. Biserica Ortodoxă Română (III)

(Urmare din pag. 1)

Coresi în limba slavonă s-au răspîndit și în alte țări și au folosit întregului răsărit ortodox, care s-a bucurat de roadele muncii lui Coresi și ale ucenicilor săi. În 1582 e tipărită Palia de la Orăștie prin osteneala lui Șerban, fiul lui Coresi, și a diacului Marian. Prin tipăriturile sale în limba română, Coresi rămîne un adevărat deschizător de epocă în istoria culturii și literaturii noastre.

Mitropolitul Kievului, Petru Movilă, trimite lui Matei Basarab o tiparniță împreună cu meșteri pricepuți. Astfel se reia firul tipăriturilor întreprinse după plecarea lui Coresi. Tipografia este așezată la Cîmpulung în anul 1635. Iar în anul 1637 exista o a doua tipografie la Govora, unde apare în limba română „Pravila de la Govora” în 1640, cu o predoslovie semnată de mitropolitul Teofil. O parte din tirajul cărții era destinat Transilvaniei, iar pe foaia de titlu apărea numele mitropolitului Ghenadie al Transilvaniei în loc de cel al lui Teofil. Tot la Govora apare în românește un Ceaslov (1640) și o Cazanie (1642). Acum începe înfloritoarea epocă a dezvoltării culturii românești. Numărul tipăriturilor în limba română se înmulțește, culminînd cu îndreptarea Legii de la Tîrgoviște sau Pravila cea Mare apărută în 1652.

Matei Basarab a zidit mai multe mănăstiri: Arnota, Slobozia, Căldărușani, Strehaia, Brebu etc. A refăcut bisericile de la mănăstirile Plumbuita din București, Negru Vodă din Cîmpulung etc. A făcut multe danii atît mănăstirilor din țară cît și celor de la Muntele Athos. În această perioadă arta miniaturală nu mai prezintă o așa mare importanță, căci manuscrisele sînt înlocuite cu tipărituri. Arta broderiei, a metalelor prețioase și a țesăturilor se dezvoltă mai puțin.

După cum am constatat, în Moldova tipăriturile apar mai tîrziu, avînd în frunte pe mitropolitul cărturar Varlaam — cu cea mai însemnată lucrare a sa, Cazania, tipărită la Iași în 1643. Cuvîntul cu care începe cartea este adresat de Vasile Lupu către toată seminția românească, dovînd conștiința unității de neam și de limbă prezentă în epoca respectivă. A doua carte de seamă: „Șapte Taine”, apărută la Iași 1644, avea drept scop să apere temeiurile credinței ortodoxe împotriva calvinismului din Transilvania. Răspunsul la Catehismul calvinesc apare în 1645 în același scop al apărării Ortodoxiei. În 1640 se înființează Colegiul de la Iași, în care scop Vasile Lupu a cerut dascăli de la Petru Movilă. În 1642 are loc Sinodul de la Iași, care aprobă „Mărturisirea ortodoxă” a lui Petru Movilă. Această carte devine a treia Mărturisire de credință după Simbolul Credinței și Dogmatica Sf. Ioan Damaschinul. Mai tîrziu la 1643 Sinodul din Constantinopol a aprobat „Mărturisirea ortodoxă”, care a fost semnată de patriarhii Antiohiei, Alexandriei și Ierusalimului. Mitropolitul Varlaam se retrage din scaun în 1653, după ce Vasile Lupu pierde tronul. Cel mai însemnat rol al mitropolitului Varlaam a fost acela de făuritor al culturii noastre, al limbii noastre literare și de apărător al Ortodoxiei împotriva calvinismului în Transilvania.

Dintre ctitoriile lui Vasile Lupu, cea mai vestită este „Treia Ierarhi”. El a început refacerea Mănăstirii Golia ș. a. A făcut danii mănăstirilor din Sf. Munte Athos.

† NICOLAE
Mitropolitul Ardealului

- Un lucru frumos este o bucurie permanentă.
- Pe o floare frumoasă zboară și albina.
- Este mai frumoasă noblețea sufletului decît frumusețea feții.
- De frumusețe te sature în patruzeci de zile, de caracter frumos nici în patruzeci de ani.
- Scoateți din sufletul vostru dragostea pentru frumos și veți scoate tot farmecul vieții.
- Frumusețea trebuie legată cu bunătatea; astfel sufletul urît o învinge.
- În pămîntul negru se face pita albă.

Sfântul Grigorie de Nissa despre desăvârșirea creștinului

Frate mai tânăr al Sf. Vasile cel Mare, Grigorie de Nissa († 394) a fost unul din cei mai adânci cugetători creștini. Scrierile lui au ca temă centrală pe om și chemarea lui în viața creștină. Fragmentele traduse de noi și înșirate aici ne pot ajuta să înțelegem multe lucruri în legătură cu zidirea noastră sufletească.

*

Prin firea lui, omul e ceva compus, iar nu ceva simplu, de aceea și mijloacele lui de mîntuire sînt de același fel: pentru trup, care e ceva văzut, folosim apa, cîtă vreme pentru suflet, care e o realitate nevăzută, avem lucrarea nevăzută a Duhului celui Sfînt. Pentru aceea, iubite creștine, să nu socoți că-i lucru puțin apa Botezului celui dumnezeiesc! După felul cum arată chiar și masa altarului e doar o piatră ca oricare alta, dar din clipa în care altarul a fost sfințit, el devine lucru sfînt, curat.

Prin firea ei și prescura e tot pîine ca oricare alta, dar după ce se sfințește la Sf. Liturghie, atunci nu-i mai zicem pîine, ci însuși trupul Domnului Hristos.

Aceleași lucruri le putem spune și despre untdelemnul de la maslu și despre vinul de la Sf. Cuminecătură.

Dar oare nu tot la fel și despre lemnul crucii care nu mai e lemn de rînd, ci unul care a adus mîntuirea lumii întregi? Tot așa rugul arzînd i-a descoperit lui Moise prezența lui Dumnezeu, oasele moarte ale lui Eliseu au înviat mortul, pe cînd tîna a vindecat pe orbul din naștere.

Toate cele pomenite pînă aici sînt în sine materie moartă și nesimțitoare, dar prin lucrarea Duhului Sfînt ele aduc darul și puterea lui Dumnezeu. Și toate cele pomenite aici își au însemnarea netrecătoare cînd le punem în legătură cu taina prin care Fiul lui Dumnezeu a luat și trup de om.

*

În toate lucrurile care ne cad sub simțuri desăvîrșirea e înțeleasă între anumite granițe. Cine măsoară cu cotul ori socotește cu cifrele, acela știe că toate lucrurile au un început și un sfîrșit. Cînd vorbim însă despre bine și despre virtute am învațat de la apostoli că în acele privințe desăvîr-

șirea n-are margini. Căci acea largă și adîncă minte, care a fost dumnezeiescul Apostol Pavel, alergînd pe drumul virtuții nici o clipă n-a pierdut din vedere că într-una se avîntă spre cele ce-i „stau înainte” (Filipeni 3, 13), spunînd că pe acest drum nu există capăt. De ce? Pentru că prin firea sa, binele n-are sfîrșit decît în contrarul său după cum și viața nu e limitată decît de moarte, lumina de întuneric, iar binele de contrarul său, care e răul. După cum, deci, sfîrșitul vieții e începutul morții, tot așa și oprirea din alergarea pe drumul virtuții e început al pornirii spre răutate. Iată, dar, de ce n-am mințit cînd am spus că în privința virtuții nu putem spune că ar exista limite, pentru că virtutea sau desăvîrșirea nu pot fi delimitate.

Pe de altă parte, cel ce se împărtășește din adevărata viață spirituală, oare din ce altceva se împărtășește decît din Dumnezeu?

Doar nu degeaba ne-a spus Domnul: „Fiți desăvîrșiți precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvîrșit este”.

*

Întrucît lucrurile dumnezeiești constituie frumusețea cea mai deplină și binele cel mai înalt, către care se simte atras credinciosul, de aceea zicem că sufletul din noi, plămuit după chipul celei mai depline frumuseți, rămîne atîta timp frumos pînă cînd păstrează în el legătura de asemănare cu modelul său. Din clipa în care nu mai are această părtășie, el se urîțește. Ca și o oglindă care reflectă forma obiectelor, tot așa și omul credincios numai atîta timp este frumos, pînă cînd reflectă chipul Celui după care a fost zidit. Doar și firea din jurul nostru care e rînduită și așezată în legătură cu ținta ei, care pînă la urmă se numește „voia Domnului”, este tot oglindă a oglinzii celei veșnice. Cît timp noi credincioșii rămînem legați de această frumusețe netrecătoare, parfumul acestei frumuseți se transmite în viața noastră spirituală.

În clipa în care intervine o ruptură, atunci întreg circuitul se dereglează, ordinea și frumusețea dispar, urîțenia și hidoșenia morală intră pînă în adîncimile cugetului nostru, unde acum cu greu se mai pot zări trăsăturile chipului lui Dumnezeu.

Trad. T. Bodogae

Temeiuri ale învățaturii noastre de credință

IERURGIILE (slujbe de binecuvîntare și sfințire)

Ierurgiile sînt lucrări sfințitoare, rînduite de Biserică și de folos credincioșilor pentru cîștigarea ajutorului dumnezeiesc în diferite împrejurări de viață, precum și pentru binecuvîntarea și sfințirea naturii înconjurătoare și a lucrurilor trebuitoare omului, ca să viețuiască mai ușor după voia lui Dumnezeu.

Ierurgiile se împart în: exorcisme (scoaterea de sub puterea diavolului), binecuvîntări (rugăciuni pentru ajutorul dumnezeiesc în necazuri și nevoi) și sfințiri (consacrarea unor persoane sau lucruri în slujba Domnului).

Unele ierurgii au fost instituite de însuși Mîntuitorul Hristos, fiind preluate și practicate apoi de Biserică. Astfel, Mîntuitorul Hristos a binecuvîntat pîinile împreună cu peștii, înmulțindu-le (Matei 14, 19; 15, 36; Ioan 6, 11); a binecuvîntat copiii (Matei 19, 13) și a poruncit Apostolilor să binecuvînteze casele în care vor fi primiți (Matei 10, 12; Luca 10, 5) și să scoată demonii și să vindece pe cei bolnavi (Marcu 6, 13; Luca 9, 1).

Urmînd exemplul Mîntuitorului, Biserica ortodoxă, pe temeiul Sfintei Scripturi: „De vreme ce orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire, căci se sfințește prin cuvîntul lui Dumnezeu și prin rugăciune” (I Tim. 4, 4—5), a rînduit și alte ierurgii, ca: însemnarea cu sfînta cruce; ungerea cu untdelemn sfințit (miruirea), diferite exorcisme, sfințirea apei (sfeștania), sfințirea apei mari (Boboteaza), sfințirea casei, ogoarelor, roadelor pămîntului, animalelor și a tuturor întîmplărilor și împrejurărilor mai importante din viața omului credincios, de bucurie sau de întristare, însemnarea pruncului, îmbisericirea lui și curățirea lauzei, ca și cele în legătură cu moartea credinciosului, slujba înmormîntării, parastasele; precum și sfințirea unor persoane și obiecte pentru cultul divin.

Un text important în sprijinul ierurgiilor sau slujbelor asupra naturii, pentru eliberarea ei de

sub robia stricăciunii, este: „Căci făptura a fost supusă deșertăciunii nu de voia ei, ci din cauza aceluia care a supus-o cu nădejde, pentru că și făptura însăși se va izbăvi din robia stricăciunii, ca să se bucure de libertatea mării fiilor lui Dumnezeu. Căci noi știm că toată făptură împreună suspină și împreună are dureri pînă acum” (Rom. 8, 20—22). Alte texte biblice în sprijinul lor sînt: (Matei 7, 22; F. Ap. 4, 30; 27, 35; 28, 8; Luca 24, 30; 24, 50—51).

Pr. prof. dr. Ioan I. Ică

Porunca a doua

(Urmare din pag. a 3-a)

zeiască în ele însele. Tatăl, Fiul și Sf. Duh pictați pe icoane nu-și primesc puterea de la cei ce le aduc cinstire, ci o au în ei înșiși. De asemenea, Fecioara Maria, îngerii și sfinții zugrăviți pe icoane sînt purtători de puteri care izvorăsc nu din închipuirea credincioșilor, ci din harurile lui Dumnezeu de care ei s-au învrednicit încă din viața aceasta (Ioan 14, 14—15).

O altă deosebire dintre idoli și icoane constă în faptul că în timp ce idoli sînt obiecte în afara oricărei legături cu sfințirea, icoanele nu intră în folosința credincioșilor decît prin actul sfințirii. Prin sfințire se stabilește o legătură tainică între imaginea din icoană și prototipul ei. Încît, cînd credinciosul ortodox se închină în fața icoanei, el se întîlnește tainic, dar real, cu sfîntul pe care îl reprezintă spre a-și înviora credința și a-și împropăta puterile sufletești și trupești de care avem nevoie în lupta împotriva răului și realizarea binelui, pentru munca noastră cea de toate zilele.

Prof. D. Belu

SINAXAR

Sfântul Chiril, episcop al Ierusalimului

Născut la Ierusalim sau în împrejurimi, pe la 313—315, din părinți evlavioși, mărturisitori ai credinței în Iisus Hristos, Sfîntul Chiril se călugărește în una din mănăstirile Palestinei. Studiază aprofundat Sf. Scriptură, iar pe la anul 343—345 primește cu vrednicie harul preoției.

„Apărător viguros și hotărît al credinței apostolice — ne spune Teodoret — a fost socotit demn de harul episcopesc”, și astfel a urmat lui Maxim II, pe la 348, în scaunul episcopal din Ierusalim. De acum începe marea sa luptă pentru apărarea dreptei credințe, păstorind în plină perioadă de frămîntări teologice, cînd se definesc învățăturile de bază ale Bisericii.

Aceste frămîntări au născut multe tabere, cu intrigi și răzburări, cărora au căzut victime mulți creștini de bună credință, între ei și Sf. Chiril, care s-a opus, de pildă, episcopului Cezareei, Acațiu, ce nu mărturisea deoființimea Fiului cu a Tatălui negînd astfel divinitatea Mîntuitorului.

„Păstorind bine și cu iubire de Dumnezeu turma încredințată lui — spune Sinaxarul din Mineiul pe martie, 15 — și lăsînd Bisericii Catehezele ce-i poartă numele, a trăit puțină vreme după întoarcerea sa din exil și s-a odihnit cu fericire”, pe la anul 381. În timpul de după ultimul exil a participat la lucrările Sinodului II Ecumenic.

De la Sf. Chiril ni s-au păstrat Catehezele, o omilie asupra paralizicului din Vitezda, o scrisoare către Constanțiu ș. a. Catehezele sînt de o mare importanță duhovnicească, fiind socotite „tezaurul cel mai prețios al antichității creștine”. Cuprinsul lor este format din: o procateheza, 18 cateheze către cei ce urmează să se lumineze, adică să primească Sf. Taină a Botezului, și 5 cateheze adresate celor de curînd botezați, numite mistagogice. Procateheza avea drept scop de a arăta candidaților la Sf. Botez mărirea Tainei pentru care se pregăteau. Întîlnim în ea învățături ca acestea: „Mare lucru este Botezul care vă stă înainte! Preț de răscumpărare pentru cei robiți, iertare păcătoșilor, moarte păcatului, renașterea sufletului, haină luminată, pecete sfîntă care nu se poate strica, vehicul către cer, desfătarea paradisului, pricinuitoare al împărăției, harismă a înfierii.”

Catehezele 1—18 au fost ținute în Postul Sf. Paști și învață despre păcat, pocăință, botez și credință, explică Simbolul credinței etc. Ultimele cateheze 19—23, ținute în noaptea Sf. Paști, explică Tainele ce urmează să le primească cei de curînd chemați: Botezul, Mirungerea, Sf. Euharistie și despre Sf. Liturghie. Aceste lecții de învățătură creștină ortodoxă, de o mare limpezime, scrise într-o perioadă cînd Sf. Tradiție era destul de vie în Biserică, ca și rîvna cu care a apărut dreapta credință, așează pe Sf. Chiril al Ierusalimului alături de marii bărbați și sfinți ai Bisericii din sec. IV.

Pentru a ne da seama de profunzimea lor, cităm din aceste cateheze cîteva fragmente: „Greu lucru este păcatul, dar nu de nevindecat. Greu pentru cel stăpînit de păcat, dar ușor de vindecat pentru cel care, prin pocăință, îl leapădă. Domnul este iubitor de oameni; este grabnic la iertare și tirzelnic la pedeapsă. Nimeni să nu-și piardă nădejdea de mîntuirea lui.” „Cunoști că sufletul este liber, este opera cea mai frumoasă a lui Dumnezeu, după chipul Făcătorului. Este nemuritor din pricina lui Dumnezeu, care l-a făcut nemuritor.” „Credința este ochiul care luminează întreaga conștiință și naște înțelegerea.” „Prima virtute a creștinilor este de a cinsti pe părinți, a răsplăti ostenele celor care ne-au dat viața și a le procura din toată puterea cele trebuitoare tihnei lor.” „Mîntuitorul este spre folosul fiecăruia în felurile chipuri. Pentru cei care au nevoie de bucurie este vie; Pentru cei care au nevoie să intre este ușă; Pentru cei care au nevoie să aducă rugăciune este arhiereu mijlocitor. Iar pentru cei care au păcătuit, este oaie, ca să fie junghiată în locul lor. Se face tuturor toate...”

Prin predicile sale, prin întreaga sa operă din care probabil s-a păstrat puțin, se dovedește un bun teolog, popular și profund ortodox. Catehezele sale, scrise și rostite într-un ton familiar, pe înțeles, bogate în referiri scripturistice, expun întreaga învățătură de credință. Pentru viața sa aleasă creștinească, slujirea pusă în propovăduirea adevărurilor mîntuitoare, în apărarea și întărirea credinței, în slujirea Bisericii și a obștei pe care o conducea, e trecut în rîndul sfinților, fiind pomenit în ziua de 18 a lunii martie.

C. T.